

*Н.Ф. Ржевська, доктор політичних наук, Д.М. Філоненко
(Національний авіаційний університет, Україна)*

Передбачення та запобігання міжнародним конфліктам

Наразі, одна з основних проблем міжнародного суспільства полягає в тому, що дуже важко передбачити та подолати розвиток міжнародних конфліктів, які, в свою чергу, переростають у війни та несуть за собою глобальні загрози. Це може бути пов'язано із виникненням певних внутрішніх державних протиріч. Та, не зважаючи на це, діяльність більшості міжнародних організацій та державних уgrupувань робить вирішення сучасних міжнародних конфліктів цілком можливим.

Важливо, що сам процес запобігання конфліктам є досить складним. До того ж, дуже важко вчасно передбачити розвиток навіть простої суперечки. Останні події доводять, що в політиці все ж таки частіше переважають методи боротьби, які несуть за собою використання сили, що зазвичай слугує підґрунтям до ескалації конфлікту.

Подібні методи, найчастіше, використовуються шляхом демонстрації військової сили. Основною метою є заохочення противника не вдаватися до збройного протистояння, а також змушування його до капітуляції без війни.

Нині сучасний розвиток міжнародних відносин, звичайно, змінює сучасне представлення щодо цивілізації і впроваджуються абсолютно нові методи та способи вирішення суперечок. [1]

Тобто, основним завданням у передбаченні будь-якого міжнародного конфлікту на сучасному етапі є вивчення особливостей конкретних вже існуючих конфліктних ситуацій – політичних сил, що в даний момент впливають на сторони конфлікту, особистостей лідерів і, нарешті - ресурсів. Це допомагає зрозуміти, чого очікувати від певних типів конфліктів або з певними партіями та лідерами. [2]

Варто враховувати, що запобігання конфліктам – це широкий термін, який стосується різноманітних заходів і стратегій у сфері розбудови миру, які застосовуються для попередження та подальшої нейтралізації потенційних причин широкого розповсюдження насильницьких конфліктів.

До того ж, ми маємо пам'ятати, що всі конфлікти різні, зі своєю історією та причинами. Економічні, соціальні та екологічні тенденції сходяться воедино, наприклад, дивлячись на конкуренцію за ресурси та зміну клімату. Нестійкість держави, як і раніше, є основним джерелом внутрішніх конфліктів, нестабільності та людських страждань.

Згубні гуманітарні та економічні наслідки будь-якого насильницького конфлікту рідко знаходяться в межах національних кордонів. Після початку конфлікту дієві заходи безпеки часто призводять до того, що міжнародне співтовариство піддає ризику своїх громадян, як прямо, так і опосередковано, а також покладає величезний фінансовий тягар на міжнародне співтовариство.

Врегулюванню міжнародних конфліктів нині сприяють об'єктивні тенденції світового розвитку. Світ починає розуміти беззмістовність та небезпечність воєнних методів вирішення суперечок. Нині сторони частіше переходять до політичного діалогу на переговорах. До того ж, руйнуються міждержавні та міжрегіональні бар'єри. Це створює умови для формування союзів, асоціацій, об'єднань держав, що ставлять за мету об'єднання сил і можливостей для забезпечення максимальної співпраці, що буде зменшувати можливість конфліктних ситуацій. [3]

До речі, навіть засоби масової інформації також можуть відігравати неабияку роль в процесі розвитку міжнародних конфліктів. Одним з основних позитивних моментів є підвищення обізнаності та наочності ситуацій, зокрема передачі інформації про порушення прав людини та інші внутрішні проблеми. Це заважає заплушувати очі або заперечувати знання і означає, що ми, як суспільство, маємо реагувати, якщо уряди не захищають своїх громадян це дає почуття відповідальності. Проте звітність має бути фактичною та доречною. В іншому випадку - саме ЗМІ стануть основним поштовхом до негативних та згубних змін.[4].

Зараз більшість вчених вважають, що одним із основних завдань запобігання конфліктам є не їх аналіз та вивчення, а саме своєрідна профілактика, тобто – використання інструментів, які сприяють вирішенню конфліктів на ранніх стадіях.

Міжнародні конфлікти також можуть бути вирішені міжнародними організаціями, такими як ООН, але це не завжди є ефективним та швидким методом. Країни частіше залучаються до дипломатії, домовляючись про врегулювання своїх розбіжностей, або ж- продовжують конфлікт із різним ступенем інтенсивності та насильства. Іноді залучають посередників, які можуть бути з ООН, державних діячів із третіх країн або колишніх державних діячів. Іноді посередниками є приватні громадяни Крім посередництва, ООН або інші міжнародні організації досить регулярно надсилають «миротворців» – озброєних або іноді неозброєних військових, які просто розміщуються між ворогуючими фракціями, намагаючись зупинити насильство та вирішити основний конфлікт.[5].

Існують різні стратегії запобігання конфліктам, що поділяються на три розлогі групи, відповідно до сфери їхньої діяльності. Пряма має на меті негайну відповідь на неминучу кризу. У цьому випадку, мета є дуже гострою і конкретно спрямованою на зменшення насильства між окресленими суб'єктами в досить короткостроковій перспективі.

Прикладами практичних заходів, що можна спрямувати та такий тип конфліктів, можуть бути встановлення фактів, моніторинг, ведення переговорів, посередництво та зміцнення довіри.

Реальність запобігання конфліктам така, що ми не можемо виключати ризики. Не всі держава готові до того, щоб нести відповідальність за безпеку інших. А інтереси готових держав можуть бути геополітичними або спровоковані політично дорогими наслідками насильства, наприклад такими, як потоки біженців, регіональна дестабілізація і тиск із боку груп вигнання.

Фактори витрат, як в політичному, так і в фінансовому плані, спонукають такі держави взяти на себе серйозні зобов'язання.[6].

Сучасний розвиток міжнародних відносин передбачає виникнення нових, більш модернізованих, форм та методів боротьби з конфліктами. Так як протікання міжнародних конфліктів, більшою мірою, залежить саме від інтересів, залучених у потенційний конфлікт держав, більшість із них, як і раніше вважають за краще діяти в односторонньому порядку або спільно з небагатьма іншими державами, щоб зберегти свою свободу дій і забезпечити їх ефективність.[7].

Варто також зазначити, що чим більше виникає в світі конфліктів, тим частіше держави намагаються до них втрутитися та допомогти з їхнім вирішенням. Особливо, це стосується провідних гравців на міжнародній арені, що ставлять собі за мету допомогти якомога більшій кількості держав, що цього потребують.

Вирішення міжнародних конфліктів включає дії, спрямовані на зменшення насильства. Там, де конфлікт переростає в насильство, миротворчі місії служать буфером між конфліктуючими сторонами, стримують конфлікт, контролюють демілітаризацію та прокладають шлях до переговорів.

Розбудова миру включає такі дії, як відбудова економічних, політичних і соціальних інститутів. Крім того, розбудова миру супроводжується наданням базових послуг. Це допомагає викоринити глибинні причини конфлікту та запобігти поверненню насильства в постконфліктні суспільства.

Сьогодні понад 600 мільйонів людей живуть у нестабільних і схильних до конфліктів районах. Вони страждають від численних і часто взаємопов'язаних форм насильства, таких як політичне насильство, організована злочинність та терористичні акти, які спричиняють людські, соціальні та економічні втрати. [8, с.36].

Для провідних світових держав, які прагнуть до глобального лідерства, нині вигідніше перетворити міжнародний конфлікт на керований і потім використовувати його в своїх цілях, ніж сприяти його мирному вирішенню.

Висновок. Отже, сучасний розвиток міжнародних відносин потребує розробки комплексної, багатоаспектної і послідовної стратегії. Багатосторонній підхід до запобігання конфліктам є корисним і навіть необхідним.

Але, не дивлячись на це, варто враховувати, що об'єднання зусиль та спільна діяльність у міжнародному середовищі - це, дійсно, складно. В зв'язку з появою нових конфліктів, стає зрозумілим, що більшість держав не готові до співпраці, бо потрібно враховувати не лише власні національні інтереси і йти на зустріч у багатьох ситуаціях. Саме тому, кожна держава на міжнародній арені повинна бути готовою абсолютно до всього та мати в запасі вже розроблену та продуману стратегію виходу з міжнародного конфлікту, в разі його виникнення.

Список літератури

1 Сірій С. Особливості локальних війн і воєнних конфліктів в умовах глобалізації. Політичний менеджмент. Вип. 2. 2007. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/8857/14-Sirui.pdf?sequence=1>.(дата звернення: 05.05.2020).

2. Пелепейченко Л.М. Стратегічні комунікації силових в сучасному соціальному контексті. Інформаційна безпека людини, суспільства, держави. № 1 (21). 2017. С. 34 – 41.

3. Джордж, А.Л. 1979 Тематичні дослідження та розробка теорії: метод структурованого, цілеспрямованого порівняння. У дипломатії: нові підходи в історії, теорії та політиці, П.Г.Лорен, ред. Нью-Йорк: Вільна преса.

4. Wallensteen, Peter, & Möller, Frida, (2003). Conflict Prevention: Methodology for Knowing the Unknown, Uppsala Peace Research Papers.

5. Ackermann, Alice, 2003. The Idea and Practice of Conflict Prevention, Journal of Peace Research, 40:3, May 2003.

6.Nina, Rzhavska &Andriy, Moroz (2022). In search of effective scenarios for peacekeeping operations for UN and NATO. Access to Justice in Eastern Europe, Issue 3. pp. 87-106 <https://ajee-journal.com/issue-3-2022>

7. Нікітін А.І. Міжнародні конфлікти: втручання, миротворчість, врегулювання: підручник. М. : Видавництво «Аспект Пресс», 2017. С.10-75.

8. Едвард Н. Луттвак, «Надайте війні 29 ключових виступів доктора Соммаруги, шанс», зовнішні справи, липень / серпень, президент МКЧХ, 23 червня 2008, Женевський центр, с.36